

hörer till Borgå sockens tingslag, samt inom Wasa Hofrätts domkrets i Lappfjärds sockens tingslag, icke allenast allmogen utan och till större delen Häraderrätterne och delvis äfven Guvernörerne yttrat sig för domares skyldighet, att utfärda expeditioner på finska språket;

Åbo Hofrätt hade deremot i sitt afgifna utlåtande följt den åsigten att utestänga den finska befolkningen från åtnjutande af dess rätt, genom att undantaga sagde tingslag äfven mot allmogens önskan och Häradsrätts och Guvernörs tillstyrkan.

10 Rättvisa och billighet syntes fordra, att åtminstone alla domstolar i landet skulle i sina expeditioner begagna båda språken efter sakegares önskan. Ty att uppresa murar emellan den svenska och finska allmogens områden, vore att arbeta på fortfarandet af en dualism, hvilken teori och erfarenhet bevisat vara menlig för folkens kultur och sociala utveckling.

I de finska landsdelarne vore det icke alls ifrågasatt, att icke domare och öfrige tjänstemän fortfarande skola begagna svenskan och detta med rätta. Men hvarföre skall i de svenska domsagorna finskan vara för all framtid förvisad? Svaret kunde endast blifva för vederbörande tjänstemäns beqvämlighets skull.

20 Blefve det riktiga förfarandet härvid under närvarande förhållanden omöjligt, så syntes det åtminstone vara rätt, billigt, och klokt:

1:o att de rent svenska domsagorna och tingslagen undantagas endast *tills vidare* eller till 1882.

2:o att domsagor eller tingslag, i hvilken någon del af befolkningen är finsk, *icke* undantagas.

30 Och till dessa höra de ofvan uppräknade, der allmogen och häradsrätt eller blott endera vitsordat behofvet af expeditioner på finska språket. Ty mot allmogens önskan kan Häradsrättens utlåtande icke gälla, och der den sednare ensam yttrat sig mot undantagandet, såsom i Esbo, kan antagas, att den finska befolkningen ej varit tillstädes eller icke förmått göra sig hörd, eller har, såsom i Sibbo och Thusby m. fl. socknar, allmogen af någon särskild anledning alls icke tillstädeskommit.

628 YTTRANDE VID PLENUM 15.X 1866

RA, Senatens arkiv

40 Senatorn Snellman förmälte, – att statsverkets tillgångar, såframt andra oafvisliga samhällsbehof skola tillgodoses, åtminstone för närvarande och under instundande år 1867. icke medgåfve något ökad bidrag till underhåll af polis i Åbo och Wiborg, Wid nämnde förhållande och då ifrågavarande förslager uppgjorts under förutsättning af sådant ökad anslag från statsverket, ansåg Senatorn det vara utan ändamål att nu ingå i närmare granskning af dessa förslag eller vidtaga någon vidare åtgärd i ärendet, hvilket, enligt Senatorns tanke, förty borde lemnas beroende å föredragning i Kejsrerliga Senaten framdeles.

50

629 YTTRANDE VID PLENUM 22.X 1866

RA, Senatens arkiv

– Senatorn Snellman ansåg att rösträttighet för bortarrenderad jord, borde tillkomma endast innehafvaren och således ej i någon händelse

egaren förbehållas; anförande såsom skäl för denna åsigt, att det icke blott i allmänhet vore med kyrkans väsende öfverensstämmande, att ett flertal af församlingens ledamöter finge deltaga i valet af själssörjare, utan äfven, om denna rättighet tillades endast jordegaren, i mången församling, der större jordagods förefinnes, det häremot stridande förhållande egde rum, att församlingens läsare tillsattes af en enda eller några få individer.

630 *G. VON ALFTHAN – J. V. SNELLMAN 27.X 1866*
HUB, JVS handskriftssamling

10

Högädle Herr Senator och Riddare.

Å handels-Skoldirektionens vägnar frambärande en uppriktig tacksägelse för de anmärkningar öfver läseordningen vid skolan, som innehållas uti Finans-Expeditionens bref af den 19:de sistlidne September, får jag härhos ödmjukast till Herr Senatorn öfversända det vid Direktionens sednaste sammanträde förda protokoll, tillkommet med anledning af berörde anmärkningar.

20

Herr Senatorn behagade derutaf inhemta, att det företrädesvis är den ringa utvecklingsgrad, som de inträdande eleverna innehafva, hvilken gör det svårt att tillämpa alla af Kejslerliga Senaten föreslagne ändringar. Redan nu skola eleverna klaga öfver bristande tid för hemläsning. Deremot kunde föreläsningar, i akademisk stil, lättare införas på den projekterade högre afdelningen, hvarest det då också kunde införas mera omfattande kurser i nationalekonomi och statistik.

Såsom jag förutsade, synes allmogen sjelf icke vara obenägen, att godvilligt erlægga en del af sina till kronan förfallne lån och inflyter det för närvarande icke så obetydligt råg; då det emellertid egentligen är Korn som vi behöfva, enär något svar å min hemställan om uppköp eller transport af utsädeshafra icke utfallit, så ämnar jag anmoda vederbörande Kronofogdar, att till första slädföre utlysa ny låneuppbörd, då det i allmänhet blir lättare äfven för aflägsnare boende att forsla spannmål, samt låntagarne komma i åtnjutande af sednast beviljade förmån, att i natura återgälda jemväl de i penningar utfästa lånen, Man får emellertid höra, att allmogen finner det nog dyrt, att måsta återbetala en tunna med 1 1/4; men det var ju just i ändamål att inlära allmogen sparsamhet, som hela åtgärden infördes.

30

Jag måste anhålla om anstånd med insändandet af 5-års berättelsen om Landskulturen, handeln och näringarne. Såväl derföre, att ämnet högeligen intresserar mig, som och emedan Landssekreteraren är öfveroch öfverhopad af göromål, ämnar jag uppsätta den sjelf – men dels hafva alla vederbörande, oaktadt erhållna påminnelser, ännu icke insänt sina berättelser, dels är jag för ögonblicket upptagen af årsberättelsen till Hans Kejslerliga Majestät, hvilken jemväl af mig sjelf dessutom på ryska språket upprättas. Jag kan derföre icke gerna före utgången af detta år få femårsberättelsen heldst någorlunda ordentligt uppgjord.

40

50

Sedan Bankokommissarie tjensten härstädes på så bedröfligt sätt blifvit ledig, har kronofogden Hermansson ifrån Kemi anhållit om min rekommendation till erhållande af sagde befattning och kan jag, min pligt likmätigt, gifva honom det vitsord, att han icke allenast är en af